

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีกำลังกาย ทัศนคติ ทักษะ และขีดความสามารถที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคมในอนาคต โดยมีกระบวนการเรียนการสอน และการฝึกฝนอบรมเป็นแกนกลางในการจัดการศึกษาแต่ละระดับ เช่นเดียวกันในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และความต้องการของสังคมนั้น ๆ ด้วย การศึกษาจึงเป็นการเปิดโอกาสสร้างความเสมอภาคให้แต่ละบุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและสามารถทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศ

ชูลท์ (Theodore W. Schultz 1962 อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ 2531 : 166) ได้กล่าวว่า "การศึกษาช่วยค้นหาผู้มีความสามารถออกมาทำงาน การศึกษาช่วยปลูกฝังความสามารถให้แก่บุคคลให้มากยิ่งขึ้น ผลของกระบวนการนี้จะส่งไปยังการพัฒนาในทางเศรษฐกิจ เพราะทรัพยากรมนุษย์คือกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ"

จากการคาดประมาณประชากร โดยคณะทำงานคาดประมาณประชากรภายใต้ อนุกรรมการนโยบาย และแผนประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (นิพนธ์ เทพวัลย์ 2529 : 40 - 41) ได้คาดประมาณประชากรทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2533 โดยจำแนกตามกลุ่มอายุของเกณฑ์การศึกษาระดับประถมศึกษา อายุระหว่าง 6-11 ปี จะมีจำนวน 7,486,000 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อายุ 12 - 14 ปี จะมีจำนวน 3,734,000 คน จะเห็นได้ว่าจำนวนนักเรียนที่จบระดับประถมศึกษาเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาเพียงร้อยละ 49.88 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้นำข้อมูลนี้มาพิจารณาวางแผน ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ให้นักเรียนที่จบระดับประถมศึกษา จำนวนร้อยละ 50.12 ได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาให้มากขึ้น เด็กกลุ่มอายุ ดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพื้นฐานที่สูงขึ้นกว่าระดับประถมศึกษา เพื่อให้มีความสามารถเพียงพอในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งความสามารถในการ

ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

ในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการขยายปริมาณการรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาให้มากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตชนบท กรมสามัญศึกษาซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ของประเทศจึงได้จัดโครงการพิเศษต่าง ๆ ขึ้นสนับสนุน เช่น

1. โครงการจัดที่พักให้นักเรียนในชนบทห่างไกลในโรงเรียนมัธยมศึกษา
  2. โครงการจัดหน่วยเรียนให้แก่นักเรียนชนบทห่างไกลที่ไม่สามารถเดินทางมาเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยจัดสถานที่ของวัด หรือโรงเรียนประถมศึกษาหรือสถานที่ชุมชนจัดสร้างให้
  3. โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
  4. โครงการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้นักเรียนเรียนต่อมัธยมศึกษามากขึ้น
- (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, กองแผนงาน 2530 : 2 - 3)

การรณรงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวไม่บังเกิดผลเท่าที่ควร ปรากฏว่า อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วประเทศ มีเพียงร้อยละ 41 ในจำนวนนี้มีนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพียงร้อยละ 20 และเป็นนักเรียนในชนบทไม่ถึงร้อยละ 10 จากการสำรวจและศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาสาเหตุได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของพ่อแม่ผู้ปกครอง
2. พ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มมีความเห็นว่า การเรียนต่อของเด็กในระดับมัธยมศึกษาไม่ได้มีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัว
3. พ่อแม่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานอยู่ช่วยทำงานบ้านและงานอาชีพ
4. โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ห่างไกลจากบ้าน ไม่สะดวกในการเดินทาง
5. มีปรากฏการณ์บางเรื่องที่เกิดขึ้น เป็นเหตุให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา เป็นเหตุให้เยาวชนไม่ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองทำงาน แต่กลับทิ้งถิ่นฐานบ้านช่องเร่ร่อนไร้ญาติ เข้ามาอยู่ในเมือง (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา 2530 : 2 - 3)

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530 - 2534) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาดังนี้ "จัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยฐานะ

ทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งผู้ที่อยู่ในชนบทให้ได้มีโอกาสรับการศึกษาที่สูงขึ้นและมากขึ้น พร้อมทั้งปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกันในแต่ละสถานศึกษา และแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทั้งในด้านโอกาสและคุณภาพทางการศึกษา" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529 : 3)

จากสาเหตุของปัญหาและนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวมาแล้ว กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดกรอบนโยบายการบริหารและการพัฒนาการศึกษา ปี พ.ศ.2530 ในข้อ 1 นโยบายด้านความเสมอภาคทางการศึกษา มีใจความสำคัญดังนี้ "เร่งรัดและรณรงค์ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาพิเศษให้มีการศึกษาต่อมากขึ้น โดยเฉพาะท้องที่ที่มีการศึกษาต่อต่ำ พร้อมทั้งยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในชนบทให้สูงขึ้นทัดเทียมกับการศึกษาในเมือง" (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา 2530 : 4) เพื่อให้นโยบายดังกล่าวบรรลุเป้าหมาย กรมสามัญศึกษาจึงได้จัดทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพื้นที่ชนบทยากจน 38 จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทจำนวน 287 อำเภอ และกิ่งอำเภอ ตามประกาศของรัฐบาลในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 5 (2525 - 2529)

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 มีจำนวนโรงเรียนในโครงการ 235 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2531 มีจำนวนโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 318 โรงเรียน ได้คัดเลือกเป็นโรงเรียนแม่แบบ จำนวน 51 โรงเรียน โดยให้โรงเรียนทั้งหมดในโครงการบริหารหลักสูตรเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบปกติ เช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั่วไป และแบบกึ่งระบบโรงเรียนจัดสอนวิชาสามัญเต็มตามหลักสูตรเพียงครึ่งวัน ส่วนอีกครึ่งวันให้เรียนวิชาอาชีพและฝึกปฏิบัติงานอาชีพหรือช่วยงานอาชีพของบิดามารดา หรืออาจจัดให้มีการเรียนในอีกลักษณะหนึ่งคือ จัดเวลาเรียนและหยุดพักการเรียนตามความเหมาะสมกับฤดูกาลของการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีการยกเว้นการชำระเงินบำรุงการศึกษา และลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในลักษณะต่าง ๆ (กระทรวงศึกษา, กรมสามัญศึกษา 2530 : 10 - 15) ฉะนั้น ในการใช้หลักสูตรของโรงเรียนในโครงการ จึงมีความแตกต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ เช่น โรงเรียนจะต้องดำเนินการปรับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ ทักษะและกระบวนการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น การจัดวันเวลาเรียน

แบบกึ่งระบบโรงเรียน การผ่อนผันการมาเรียนในโรงเรียน การเรียนทดแทนสำหรับนักเรียนที่
 ได้รับการผ่อนผัน การจัดการการสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียน การเรียนการสอนซ่อมเสริมในกรณี
 ที่เรียนไม่ครบตามหลักสูตรและการส่งเสริมการเรียนวิชาอาชีพให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน
 เป็นต้น

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโครงการนำร่อง ซึ่งอยู่ในระหว่างการ
 ทดลอง รัฐบาลเห็นด้วยกับหลักการและวิธีดำเนินงาน เพื่อเตรียมการขยายการศึกษาภาคบังคับ
 เป็น 9 ปี ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ต่อไป เนื่องจากการใช้
 หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียนเป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญของโครงการและเป็นรูปแบบใหม่ที่
 นำมาทดลองใช้ เพื่อแก้ปัญหาการศึกษาต่อตำาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ชนบทยากจน
 โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ.2530 และจะสิ้นสุดโครงการในปี 2534 ดังนั้น
 ในระหว่างดำเนินการจึงควรมีการศึกษาและสำรวจเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุง แก้ไข และ
 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ
 ต้องการของท้องถิ่น เนื่องจากเป็นโครงการใหม่และรัฐบาลเห็นความสำคัญให้การสนับสนุน
 กรมสามัญศึกษาจึงได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อให้โครงการสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ในระหว่างนี้
 ยังไม่มีการศึกษาและสำรวจ โดยเฉพาะการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จาก
 การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อกรมสามัญศึกษาที่รับผิดชอบโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียนในโครงการขยายโอกาส
 ทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียนในโครงการขยายโอกาส
 ทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแบบกึ่ง

ระบบโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เฉพาะโรงเรียนแม่แบบทั่วประเทศ จำนวน 51 โรงเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ

- 1.1 อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่
- 1.2 ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ
- 1.3 ครูผู้สอน

2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาของการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน โดยศึกษาจากกิจกรรมที่สำคัญในการใช้หลักสูตร ดังนี้

2.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

- 2.1.1 การปรับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ ทักษะ และกระบวนการวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น
- 2.1.2 การจัดทำกำหนดการสอนและแผนการสอน
- 2.1.3 การจัดหาและการสร้างสื่อการเรียนการสอน
- 2.1.4 การจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล

2.2 การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร

- 2.2.1 การจัดและพัฒนาบุคลากร
- 2.2.2 การจัดงบประมาณ
- 2.2.3 การจัดสถานที่เรียน และสถานที่ฝึกภาคปฏิบัติ
- 2.2.4 การบริการและการเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน
- 2.2.5 การจัดวันเวลาเรียน
- 2.2.6 การจัดตารางสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียน
- 2.2.7 การผ่อนผันการมาเรียน
- 2.2.8 การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ
- 2.2.9 การรายงานผลและการประชาสัมพันธ์

2.3 การจัดการเรียนการสอน

- 2.3.1 การปรับวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน

แบบกึ่งระบบโรงเรียน

- 2.3.2 การเรียนการสอนซ่อมเสริมในกรณีที่เรียนไม่ครบตามหลักสูตร
- 2.3.3 การส่งเสริมการเรียนวิชาอาชีพให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน
- 2.3.4 การเรียนทดแทนสำหรับนักเรียนที่ได้รับการผ่อนผันการมาเรียน
- 2.3.5 การจัดกิจกรรมเสริมและกิจกรรมการศึกษา
- 2.3.6 การนิเทศ และติดตามผลการเรียนนอกโรงเรียน
- 2.3.7 การวัดและการประเมินผลการเรียน

คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัย

1. โรงเรียนแม่แบบในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา มีสภาพการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียนอย่างไร

1.1 โรงเรียนได้ดำเนินการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนหรือไม่ และได้ดำเนินการอย่างไร

1.2 โรงเรียนได้จัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรอย่างไร

1.3 โรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนอย่างไร

2. โรงเรียนแม่แบบในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา มีปัญหาอะไรและมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาอย่างไรในการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

2. เป็นข้อมูลในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

3. เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

4. เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่เขียนขึ้นในรูปเอกสาร ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

การใช้หลักสูตร หมายถึง ขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ 3 ประเภท คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

การใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน หมายถึง การเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยจัดเวลาเรียนครึ่งวันให้เรียนวิชาสามัญ อีกครึ่งวันให้เรียนวิชาอาชีพ หรือช่วยงานอาชีพของผู้ปกครอง อาจจัดเวลาเรียนตามฤดูกาล และสภาพการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้น โดยยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงการศึกษา และลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในลักษณะต่าง ๆ เช่น ค่าเครื่องแต่งตัว หนังสือเรียน เป็นต้น

เขตชนบทยากจน หมายถึง พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบท จำนวน 287 อำเภอ และกิ่งอำเภอใน 38 จังหวัด ตามประกาศของรัฐบาลในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 5 (2525 - 2529)

โรงเรียนพี่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือโรงเรียน

ประจำจังหวัด ที่มีความพร้อมด้านบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น สามารถให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่โรงเรียนขนาดเล็กได้

มัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้น ม.1 ถึง ม.3 สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ก่อนทำการสอน ซึ่งปรากฏออกมาในลักษณะเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผนการสอน และ กำหนดการสอน

การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร หมายถึง การจัดสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ให้มีสภาพเหมาะสม เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินการในการใช้หลักสูตร มีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เช่น การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การรายงานผลการใช้หลักสูตร และการประชาสัมพันธ์

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ผู้เรียน รวมทั้งวิธีสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้รักษาการณ์ในตำแหน่งดังกล่าวในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ หรือผู้รักษาการณ์ในตำแหน่งดังกล่าวในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สอนวิชาสามัญหรือวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

แหล่งวิทยาการ หมายถึง โรงเรียนหรือวิทยาลัยที่สอนวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยราชการและธุรกิจเอกชน

สถานประกอบการ หมายถึง บริษัท ห้างร้าน โรงงานอุตสาหกรรม ที่รับนักเรียน
เข้าฝึกงานอาชีพต่าง ๆ

สถานประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง บ้านผู้ปกครองนักเรียน หรืออุตสาหกรรมใน
ครอบครัว ที่มีรายได้ในการประกอบอาชีพสามารถเลี้ยงตัวเองได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ลำดับขั้นตอนในการวิจัย

- 1.1 ศึกษาสภาพและปัญหา
- 1.2 ตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัย
- 1.3 กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย
- 1.4 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.5 สร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 1.6 เก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.7 วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล
- 1.8 สรุปผลการวิจัย
- 1.9 เขียนรายงานการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ โรงเรียนแม่แบบจำนวน 51 โรงเรียน ทั่วประเทศใน
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ผู้ให้ข้อมูล
ประกอบด้วยอาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ จำนวน 51 คน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 51
คน และครูผู้สอน จำนวน 765 คน

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 2.2.1 อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ จำนวน 51 คน
- 2.2.2 ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 51 คน
- 2.2.3 ครูผู้สอน จำนวน 263 คน

Taro Yamane

ครูผู้สอนจำนวน 263 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อน (ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากตัวอย่างประชากรเท่าที่จะยอมรับได้)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่จะต้องศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 365 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา มี 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบายและวางแผนในการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน

ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติการสอนและเป็นผู้ใช้หลักสูตรแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด เป็นแบบตรวจสอบ (check - list) และแบบปลายเปิด (open - ended) มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา

4. การสร้างเครื่องมือ ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

4.1 ศึกษาหลักสูตร และแนวการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521

4.2 ศึกษาทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

4.3 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช 2521

4.4 ศึกษาเอกสารโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เช่น แนวทางการบริหารงานกิจกรรมภาคปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ แนวทางบริหารงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา การจัดการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน และคู่มือการดำเนินงานและแนวปฏิบัติในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 แบบกึ่งระบบโรงเรียน

4.5 สัมภาษณ์บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจากหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

4.6 สร้างแบบสอบถามขั้นต้น

4.7 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิจารณาแก้ไข

4.8 ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม

4.9 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการส่งแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

5.1 ผู้วิจัยทำบันทึกเสนออธิบดีกรมสามัญศึกษา เพื่อลงนามในหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามส่งไปยังโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

5.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือจากอธิบดีกรมสามัญศึกษา ไปยังโรงเรียนแม่แบบ จำนวน 51 โรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยทางไปรษณีย์ พร้อมกับแนบแสตมป์สำหรับส่งแบบสอบถามคืน โดยกำหนดวัน เดือน ปี และสถานที่ในการส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั้ง 2 ชุด แต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน จำแนกเป็น การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาในการใช้หลักสูตรแบบกึ่งระบบ
โรงเรียน จำแนกเป็น การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เพื่อการใช้
หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ใช้คำร้อยละ

ทั้ง 3 ตอน เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ได้จัดทำเป็นรูปเล่ม และประกอบด้วยรายการที่สำคัญ ดัง
ต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ ในบทนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของ
ปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัย
ประโยชน์ของการวิจัย คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้ประมวลความรู้
จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกข้อมูลออกเป็นตอน ๆ ตามลักษณะของกิจกรรม
ที่สำคัญในการใช้หลักสูตร และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง และคำอธิบายประกอบตาราง

บทที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล
มาพิจารณาร่วมกับหลักการทางทฤษฎีหลักสูตร และสรุปผลเพื่อนำเสนอแนวทางการใช้หลักสูตรมัธยม
ศึกษาตอนต้น แบบกึ่งระบบโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา อภิปรายผลและ
เสนอแนะตามลำดับ